

7/45888 GK 168

T.C.
HAZİNE ve MALİYE BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 19809844-610- 553083
Konu : 7/45888 Esas Sayılı Soru Önergesi

09/09/2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 04/06/2021 tarihli ve 43452547-120.07-E. 824275 sayılı yazı.

İlgi yazı ekinde alınan İstanbul Milletvekili Sayın Dr. M. Sezgin TANRIKULU'na ait 7/45888 esas sayılı yazılı soru önergesine ilişkin olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan alınan bilgiler ekte yer almaktadır.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Lütfi ELVAN
Hazine ve Maliye Bakanı

Ek: 7/45888 Esas Sayılı Soru Önergesi Cevabı

**İstanbul Milletvekili Sayın Dr. M. Sezgin TANRIKULU'na Ait 7/45888 Esas Sayılı
Yazılı Soru Önergesine İlişkin Olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme
Kurumundan Temin Edilen Bilgilerin Yer Aldığı Cevap Metni**

Kredi Kayıt Bürosundan temin edilen verilere göre Nisan 2021 dönemi itibarıyla takipteki stok bireysel kredi müşteri sayısı (kredi kartı dahil) 1.526.854, takipteki stok tüketici kredisi müşteri sayısı 956.149, takipteki stok kredi kartı müşteri sayısı ise 1.114.219'dur.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi internet sitesinde yer alan bilgilere göre, hane halkı borcunun GSYİH'ye oranı 2019 yılsonunda %14,6, 2020 yılsonunda ise %17,5 olarak gerçekleşmiş olup, Aralık 2020 itibarıyla toplulaştırılmış gelişmekte olan ülke verisi olan %53,9'un ve toplulaştırılmış gelişmiş ülke verisi olan %81'in oldukça altındadır.

Bilindiği üzere, kart çıkaran kuruluşlarca kredi kartı limit tespitinde dikkate alınacak hususlara ilişkin 5464 sayılı Banka ve Kredi Kartları Kanunu'nun (5464 sayılı Kanun) 9'uncu maddesi;

"Kart çıkaran kuruluşlar, kredi kartı almak isteyen kişilerin yasaklılık veya engel durumu, ekonomik ve sosyal durumu, aylık veya yıllık ortalama geliri, diğer kart çıkaran kuruluşlarca bu kişilere tahsis edilen kredi kartı limiti, bir model veya skorlama sistemi sonuçları, müşterini tanı ilkeleri ile 29 uncu madde çerçevesinde temin edilecek bilgileri dikkate alarak yapacakları değerlendirmeye istinaden kullanım limiti tespit etmek zorundadır. Kart çıkaran kuruluşlar kart limitlerini bu hüküm çerçevesinde güncelleyebilirler. Kart çıkaran kuruluşlar, kart hamilleri talep etmedikçe kart limitlerini artıramazlar. Kart hamillerinin harcamalarıyla kart limitlerini aşmaları halinde, aşılan miktara işlem tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için, akdi faizden başka herhangi bir ücret talep edilemez.

Kart çıkaran kuruluş tarafından bir gerçek kişinin sahip olduğu tüm kredi kartları için tanınacak toplam kredi kartları limiti, ilk yıl için, ilgilinin aylık ortalama net gelirinin iki katını, ikinci yıl için ise, dört katını aşamaz. Bu fıkra uygulamasında bin Yeni Türk Lirasına kadar limitler hariç olmak üzere, aylık veya yıllık ortalama gelir düzeyi kart hamili tarafından beyan edilen ve ilgili kuruluşlarca teyit edilen gelirler üzerinden tespit edilir. (...)"

hükmünü amirdir.

Ayrıca, 5464 sayılı Kanunun 35'inci maddesinde idari para cezaları belirlenmiş olup, hükme göre Kanunun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasına aykırılık halinde yirmi beş bin Türk lirasından elli bin Türk lirasına kadar, ikinci fıkrasına aykırılık halinde yirmi beş bin Türk lirasından az olmamak üzere, aykırılık oluşturan tutarın yüzde biri tutarına kadar idari para cezası uygulanacağı düzenlenmektedir.

Diğer taraftan, Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik'in 12/A maddesinde belirlenen sınırlamalar bireysel kredilere ilişkin olup, söz konusu Yönetmeliğin konut, taşıt, tüketici kredilerine ilişkin sınırlamalar başlıklı 12/A maddesinde bankaların uymakla yükümlü oldukları sınırlamalar belirlenmiştir. Bununla birlikte 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 148'inci maddesinin (b) bendi de "İlgili maddelerine göre, Kurul ve Kurum tarafından bu Kanuna dayanılarak alınan kararlara ve verilen talimatlara, çıkarılan yönetmelik ve tebliğlere ve yapılan diğer düzenlemelere uyulmaması hâlinde elli bin Türk Lirasından beş yüz bin Türk Lirasına kadar, idarî para cezası uygulanır." hükmünü amir bulunmaktadır.

Öte yandan, 5464 sayılı Kanun'un 29'uncu maddesinde bilgi alışverişi kuruluşları düzenlenmiş olup, kart hamillerinin risk durumlarının izlenmesi, değerlendirilmesi, kontrolü ve müşteri hizmetlerinin yerine getirilmesi amacıyla yapılacak bilgi ve belge alışverişi faaliyetleri kart çıkaran kuruluşların aralarında akdedecekleri yazılı sözleşmeler çerçevesinde kendi aralarında veya en az beş kart çıkaran kuruluş tarafından kurulacak şirketler vasıtasıyla gerçekleştirileceği hükme bağlanmıştır. 5411 sayılı Kanunun Ek 1'inci maddesinde de Risk Merkezinin kredi kuruluşları ile Kurulca uygun görülecek finansal kuruluşların müşterilerinin risk bilgilerini toplamak ve söz konusu bilgileri bu kuruluşlar ile gerçek veya tüzel kişilerin kendileriyle ya da onay vermeleri koşuluyla gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri ile de paylaşılmasını sağlamak üzere kurulduğu düzenlenmektedir. Bu kapsamda mezkûr Kanun hükümleri kapsamında kurulmuş olan Risk Merkezi ile bilgi alışverişi kuruluşu olan Kredi Kayıt Bürosu aracılığıyla da bankalar müşterilere ilişkin risk durumlarının izlenmesi ve kontrolünün sağlanması faaliyetlerini yerine getirebilmektedir.

Bankalar üstlenilen risklerden kaynaklanabilecek muhtemel veya çok yüksek miktarda beklenmeyen zararların karşılanması için özkaynak (sermaye) tutmak ve beklenmedik zararları için ise muhasebe standartları doğrultusunda karşılık ayırmak zorundadır.

Bankaların yeterli özkaynak bulundurmalarına ilişkin hükümler uluslararası standartlar dikkate alınarak "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik"te düzenlenmiştir. Bahse konu Yönetmelik uyarınca asgari %8 olarak belirlenen sermaye yeterliliği standart oranı özkaynağın risk ağırlıklı varlıklara oranı şeklinde hesaplanmaktadır. Takibe düşmeyen bir bireysel kredi veya kredi kartı söz konusu hesaplamada %75 risk ağırlığına tabi olurken (konut ipotekli bireysel krediler için %35), takibe düşen bir kredi %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Dolayısıyla bankaların, takibe düşen tüm kredileri için daha fazla sermaye ayırmaları gerekmektedir.

Diğer taraftan, bankaların yeterli karşılık ayırmalarına ilişkin hükümler uluslararası muhasebe standartları dikkate alınarak "Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik"te düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik uyarınca takibe düşen her bir bireysel kredi veya kredi kartı için, takibe düşmeyenlere kıyasla daha çok karşılık ayrılması gerekmektedir.

Ayrıca, takibe düşen kredilerin banka için nakit girişi yaratma kabiliyetleri düşük olmaktadır. Bu kapsamda, "Bankaların Likidite Karşılama Oranı Hesaplamasına İlişkin Yönetmelik" uyarınca %100 olarak sağlanması gereken likidite karşılama oranı hesaplamasında bu krediler nakit girişi olarak sayılmadıklarından, bankaların yasal oranı tutturmak için daha çok likit varlık tutmaları gerekmektedir.

Öte yandan, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Tarafından Yapılacak Denetime İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 15'inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca bankalarda yapılan her bir denetim döngüsünde, bankaların aktif kalitesini de kapsayacak şekilde gerçekleştirilen mali bünye incelemesi sonucunda bankalara bir derecelendirme notu verilmektedir. Söz konusu derecelendirme notu ayrıca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna ödenen sigorta prim tutarı hesaplaması için de bir girdi oluşturmaktadır. Bankalarda takibe düşen kredilerin artması söz konusu derecelendirme notunu olumsuz etkileyebilmekte ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna ödedikleri sigorta primini artırabilmektedir.

Takibe düşen kredi borcunun artması, bankaların varlık kalitesini olumsuz etkileyen bir risk faktörü olarak görülmektedir. Bu kapsamda, yukarıda da açıklandığı üzere bankalar, takibe düşen kredileri sebebiyle daha çok sermaye ayrılması, daha çok karşılık ayrılması, daha çok likit varlık bulundurulması ve ayrıca bu krediler sebebiyle derecelendirme notunun olumsuz etkilenmesi nedeniyle daha fazla sigorta primi ödenmesi gibi yaptırımlara tabi tutulmaktadır.